

INFLUENȚA GÂNDIRII LUI THOMAS HOBBS ASUPRA FILOSOFIEI UNIVERSALE

Eghia CANUDA,

Facultatea Istorie și Filosofie

CZU 141.132:159.955

În concepțiile filosofice ale lui Hobbes, gândirea trebuie înțeleasă ca fiind o instanță a operărilor fizice ale corpului uman și ale creierului. La rândul lor, acțiunile umane pot fi explicate prin faptul că dorințele și nevoile survin în cadrul corpului uman și sunt experimentate ca dureri sau disconfort ce trebuie biruite. Hobbes a argumentat că oamenii sunt egoiști și au un *apetit pentru avuție, putere, faimă, mâncare, îmbrăcăminte, adăpost și altele* numai pentru ei. Doar că toate acestea se găsesc în resurse limitate, iar oamenii se află într-un permanent război pentru a le dobândi. Astfel, pentru Hobbes, oamenii se nasc egali, iar în starea de natură (starea de bază a omului, dinaintea oricărui sistem politic, și în care se manifestă natura umană) oamenii se află într-un conflict permanent – „un război al tuturor împotriva tuturor”, în care fiecare om are egală libertate de a-l ucide pe celălalt. Pentru a evita un asemenea stadiu conflictual, oamenii acceptă autoritatea politică (chiar și autoritară), pentru a soluționa conflictele. Aceștia renunță la libertățile lor nelimitate, pentru siguranța garantată de către stat. Hobbes crede că acest lucru servește interesului individual al fiecăruia, din moment ce numai un „contract social” îi va ajuta să ducă o viață mai bună. Pentru Hobbes, este necesară o putere comună pentru a-i ține pe oameni uniți. Această putere ar funcționa *pentru a menține o armonie artificială între oameni și pentru a-i proteja de inamici străini*. Această putere poate fi concentrată în mâinile unui singur conducător sau a mai multora. Acest Suveran ar avea putere absolută asupra subiecților săi. În viziunea lui Hobbes, omul poate trăi o viață mai bună și mai sigură numai în cadrul unui sistem social, determinat de un contract social în afara unui asemenea sistem (starea de natură), în care indivizii au voințe și libertăți nelimitate, Hobbes susține că „viața omului este singuratică, sărmană, ticăloasă, crudă și scurtă”.

În filosofia lui Hobbes, starea de natură se identifică cu starea de război. Relațiile dintre oameni sunt dominate de *neîncredere, rivalitate și orgoliu*. Deși teama este puternică, iar supraviețuirea este în mod evident nesigură, dorința oamenilor de a-i domina pe ceilalți dictează atmosfera generală dintr-o lume fără legi. Întâlnirea cu celălalt se face strict în funcție de raporturile de putere existente sau în vederea stabilirii lor. Deși Hobbes îl contrazice pe Aristotel spunând că omul nu are dispoziția naturală de a trăi în societate, justifică întemeierea societății prin nevoia de a crea un cadru artificial de depășire a stării de natură – adică de dobândire a păcii și a bunăstării. Indiferent cât de rea va fi societatea, tot va fi mai bună decât starea de natură. Natura umană în forma ei cea mai pură nu iese la iveală decât în cadrul stării de natură (acolo nu intervin nici legile care constrâng acțiunile, nici educația care le dirijează). Deși este impropriu să

numim natura umană ca fiind una rea, ea este în mod cert dominată de pasiuni distructive și autodistructive.

Deși Hobbes a oferit câteva motive pragmatice blânde pentru a prefera monarhia altor forme de guvernare, principala sa preocupare a fost să susțină că un guvern eficient – indiferent de forma ei – trebuie să aibă autoritate absolută. Puterile sale nu trebuie să fie nici divizate, nici limitate. Puterile de legislație, judecare, executare, impozitare, război (și dreptul mai puțin familiar de control al doctrinei normative) sunt conectate, în așa fel încât pierderea uneia poate împiedica exercitarea efectivă a celorlalte; de exemplu, legislația fără interpretare și aplicare nu va servi la reglementarea comportamentului. În mod similar, a impune o limitare a autorității guvernului înseamnă a provoca dispute cu privire la depășirea acestor limite. Când fiecare persoană trebuie să decidă singură dacă guvernul ar trebui să fie respectat, dezacordul fracțiunilor – și războiul pentru a rezolva problema, sau cel puțin paralizarea guvernării eficiente – sunt destul de posibile. A trimite rezolvarea problemei către o altă autoritate, ea însăși limitată și atât de susceptibilă de a fi contestată pentru depășirea limitelor sale, ar însemna inițierea unui regres infinit al „autorităților” neautoritare. A-l trimite la o altă autoritate, în sine nelimitată, ar însemna doar a muta sediul suveranității absolute, o poziție în întregime compatibilă cu insistența lui Hobbes asupra absolutismului.

Ultimul aspect crucial al filosofiei politice a lui Hobbes este abordarea problemei religiei. Hobbes își extinde progresiv discuția despre religia creștină în fiecare revizuire a filosofiei sale politice, până când vine în Leviatan, să cuprindă aproximativ jumătate din carte. Nu există un consens stabilit cu privire la modul în care Hobbes înțelege semnificația religiei în teoria sa politică. Unii comentatori au susținut că Hobbes încearcă să demonstreze cititorilor săi compatibilitatea teoriei sale politice cu angajamentele creștine de bază, deoarece poate părea că îndatoririle religioase ale creștinilor le interzic să acorde guvernatorilor acel tip de supunere absolută pe care teoria lui Hobbes o cere de la ei. Alții s-au îndoit de sinceritatea creștinismului său mărturisit, susținând că, prin folosirea ironiei sau a altor dispozitive retorice subtile, Hobbes a căutat să submineze credințele religioase ale cititorilor săi. Oricare ar fi intențiile sale, preocuparea evidentă a lui Hobbes față de puterea credinței religioase este un fapt pe care interpreții filosofiei sale politice trebuie să încerce să-l explice.

În concluzie: Thomas Hobbes a jucat un rol fundamental în filosofia epocii moderne prin faptul că el a abordat psihologia umană într-un mod inedit, dar veridic, scoțând la suprafață ambițiile și dorințele meschine ale omului care sunt valabile și în secolul XXI.

Acest rezumat a fost elaborat în cadrul proiectului „Abordarea epistemologică a dezvoltării personale și a educației pentru societate: de la strategiile transdisciplinare la finalitățile pragmatice ale societății actuale din Republica Moldova”, cifrul 20.80009.1606.08 / „Program de Stat” (2020-2023).

Recomandat
Tatiana MĂRGĂRINT, dr., lector univ.